

9 Bailiú Fiach ag na Coimisinéirí Ioncaim

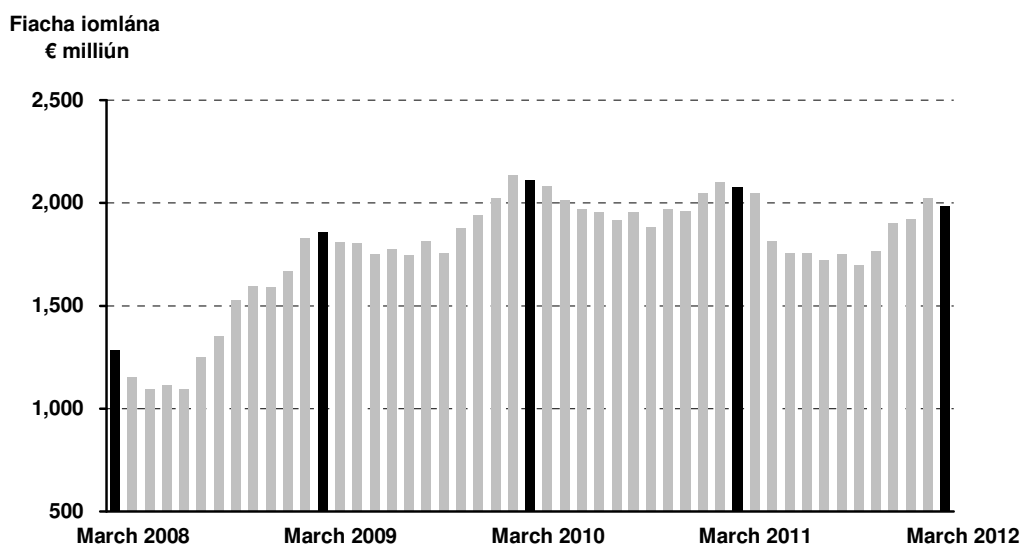
- 9.1** Laistigh de na Coimisinéirí Ioncaim, is ar Oifig an Ard-Bhailitheora atá an fhreagracht phríomha as bainistíocht fiach. Tá an Oifig sin freagrach as bailiú cánacha agus dleachtanna agus as leithroinnt na nithe sin chuig an gcuntas cuí cáiníocóra. Is é is cuspóir dá feidhm bhainistithe fiach ná a chinntiú go ndéantar na cánacha gnó agus pearsanta a bhfuil na Coimisinéirí Ioncaim freagrach astu a bhailiú go tráthúil.
- 9.2** Gabhann thart ar 700 duine de chuid fhoireann na gCoimisinéirí Ioncaim do ghníomhaíochtaí bailithe fiach agus do ghníomhaíochtaí a bhaineann le comhlíonadh. Sa bhliain 2011, bhí thart ar 450 duine den fhoireann á n-úsáid i ndáil le gníomhaíochtaí bailithe fiach agus bhí an chuid eile ag gabháil d'obair chomhlíontachta.
- 9.3** Déantar an chuid is mó den obair bhailithe fiach a sheoladh i 20 aonad bainistithe fiach ina ndéantar bainistiú ar chás-ualaí a aicmítear ina gcúig shraith de réir mheánmhéid na gcásanna.¹ Leithroinntear an fhoireann chuig na n-aonad éagsúil bainistithe fiach ar bhonn luach na cánach atá i mbaol. Tá an cóimheas is airde foirne/cáiníocóirí ann i ndáil le cásanna móra lena ngabhann an luach is airde íocaíochtaí. De bhreis air sin, déanann cúig aonad speisialtóireachta bainistíocht ar chatagóirí áirithe cásanna:
- bainistíonn an tAonad Comóntachta cásanna atá nasctha trí stiúthóirí comhchoiteanna cuideachta i gcás inar mó ná €250,000 an fiach
 - bainistíonn Aonad Féinics cásanna ina bhfuil gnóthaí nasctha trí príomhaithe atá bainteach le gnóthaí ar theip orthu roimhe seo i gcás inarbh é a lean as an chosaint dliteanais theoranta ná nár íocadh cánacha muiníneacha
 - déanann an Sainseonad Forfheidhmiúcháin bearta forfheidhmithe bailiúcháin de chineál níos casta a chur i gcrích
 - Tá freagracht fhoriomlán ag dhá aonad dócmhainneachta as bainistiú a dhéanamh ar fhreagra na gCoimisinéirí Ioncaim ar dhócmhainneachtaí i.e. cásanna leachtaithe, glacadóireachta, scrúdaitheoireachta agus féimheachta.
- 9.4** Sa chaibidil seo déantar athbhreithniú ar fheidhm bhailithe fiach na gCoimisinéirí Ioncaim agus, go háirithe, ar na treochtaí maidir le luach na cánach atá gan íoc, ar stádas bailithe agus ar aois na bhfiach, agus ar fhiacha cánach a díscríobhadh.
- 9.5** I bhFeabhra 2012, thug na Coimisinéirí Ioncaim isteach uirlis nua anailísithe fiach ar bhonn pólotach. Is é is cuspóir don uirlis nua anailísithe fiach ná ligean do chás-oibrithe tosaíochtaí a dhéanamh maidir le gnóthú fiach faoi threoir aois na bhfiach agus, freisin, a chinneadh cineál agus tráthú na n-idirghabhálacha atá ag teastáil chun uasmhéadú a dhéanamh ar ráta gnóthaithe na bhfiach sin.

¹ Tá méid na gcásanna ina fhachtóir den mheándlitéanas cánach bliantúil atá bunaithe ar mheascán ualaithe ina bhfuil cánacha muiníneacha (CBL, ÍMAT/ÁSPC Fostóra, Cáin Chonarthaí Iomchuí), Cáin Chorpáraide agus Cáin Ioncaim Phearsanta. Bailíonn gnóthaí cánacha muiníneacha thar ceann na gCoimisinéirí Ioncaim agus sealbhaítear ar iontaobhas iad go dtí go n-íoctar leis na Coimisinéirí Ioncaim iad.

Fiacha Cánach gan Íoc

- 9.6** Thar na ceithre bliana go Márta 2012, meastar gur tháinig méadú 54% ar luach na cánach atá gan íoc. Ba é a bhí sa mhéid cánach a bhí gan íoc amhail deireadh Mhárta 2012 ná suim rud beag faoi bhun €2 billiún.
- 9.7** Tagann athrú timthriallach bliantúil ar luach na gcánacha atá gan íoc (mar a thaispeántar i bhFíor 9.1), agus is é a léiríonn sé sin go háirithe ná tionchar na spriocdhátaí bliantúla tuairiscithe i leith cánacha áirithe, amhail Cáin Chorporáide agus Cáin Ioncaim. Is i bhFeabhra/Márta gach bliain a tharlaíonn na buaicmhéideanna cánach gan íoc. Bhí an timthriall níos sainiúla sa bhliain 2011 ná mar a bhí blianta roimhe sin.

Fíor 9.1 Fiacha gan íoc ag deireadh na Míosa, Márta 2008 go Márta 2012

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

- 9.8** I bhFíor 9.2, taispeántar an cháin gan íoc de réir cineáil cánach agus tugtar achoimre ar na muirir a bailíodh, ar na híocaíochtaí a rinneadh agus ar na méideanna a díscríobhadh sa tréimhse dhá mhí dhéag dar chríoch an 31 Márta 2012. Is iad an dá chatagóir is mó fiach gan íoc Cáin Ioncaim agus CBL. Is ionann an méid cánacha díreacha gan íoc – go formhór Cáin Ioncaim, Cáin Ghnóchan Caipitiúil agus Cáin Chorporáide – agus 56% de na fiacha iomlána agus is ionann cánacha muiníneacha – go formhór CBL, ÍMAT agus ÁSPC – agus 44% den mhéid iomlán.
- 9.9** Bhí na fiacha iomlána gan íoc ag deireadh mhí an Mhárta 2012 comhionann le 5.3% de na glanmhuirir a bailíodh sa bhliain 2011/2012. Is méadú é sin i gcomparáid leis an leibhéal thart ar 3% de na glanmhuirir a bailíodh sa bhliain 2007, rud a léiríonn meath ar thráthúlacht i dtaca le híoc cánacha.

Fíor 9.2 Athruithe sna Cánacha agus in ÁSPC Gan Íoc, 2011/2012^a

Cáin nó Tobhach	Gan íoc ar an 31 Márta 2011	Glanmhuirir chánach a bailíodh ^b	An cháin a íocadh	An cháin a díscríobhadh	Gan íoc ar an 31 Márta 2012
	€m	€m	€m	€m	€m
CBL	588	8,891	8,825	140	514
ÍMAT	139	13,677	13,622	30	164
ÁSPC	221	7,217	7,216	44	178
Cáin Ioncaim	468	2,732	2,546	27	627
Cáin Coinneála ar Ús Taisce (DIRT)	—	499	499	—	—
Cáin Chorpáraíde	331	3,420	3,570	4	177
Cáin Ghnóchan Caipitiúil	269	533	497	8	297
Cáin Fháiltas Caipitiúil	3	256	256	—	3
Cáin Chonarthaí Iomchuí	59	(14) ^c	1	18	26
Iomlán	2,078	37,211	37,032	271	1,986

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

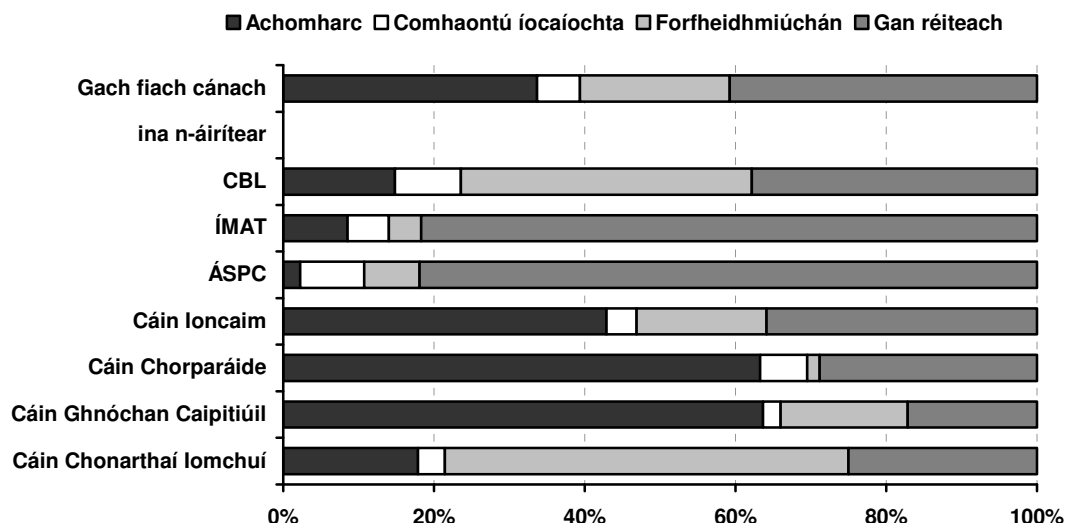
- Nótaí:
- a Meastar cáin a bheith gan íoc amhail ón dáta a gcuirtear an dliteanas ar thaifead an cháiníocóra – de ghnáth, mar thoradh ar thuairisceán a fháil nó ar mheastachán a ullmhú.
 - b Maidir le glanmhuirir a bhailítear, airítear meastacháin iontu i gcásanna neamhchódaithe. Is é a thuairiscigh na Coimisinéirí Ioncaim mar mhuirir chomhfhreagracha sa bhliain go Márta 2011 ná €35.5 billiún.
 - c Cuimsíonn glanmhuirir Chonarthaí Cánach Iomchuí a bailíodh measúnachtaí agus dearbhuithe a bhaineann le príomhchonraitheoirí ar €226.63 milliún a méid, lúide éilimh €240.21 milliún ó fhochonraitheoirí.

Stádas na bhFiach Gan Íoc

- 9.10** I gcás ina ndéanann cáiníocóir achomharc in aghaidh luach na measúnachta cánach, tá cosc ar na Coimisinéirí Ioncaim an fiach a bhailiú. Déantar fiacha atá ar fáil lena bhailiú a aicmiú idir méideanna atá faoi réir gníomhaíochtaí leanúnacha bailiúcháin, méideanna atá faoi réir comhaontuithe íocaíochta leis an gcáiníocóir nó méideanna atá á bhforfheidhmiú ag an sirriam nó ag aturnaetha na gCoimisinéirí Ioncaim. Déantar an miondealú ar na fiacha a bhí gan íoc ar an 31 Márta 2012 a thaispeáint de réir stádais i bhFíor 9.3.
- 9.11** Ní raibh comhaontuithe chun íocaíocht a dhéanamh i bhfeidhm ach amháin i leith 6% de na fiacha gan íoc ag deireadh Mhárta 2012. Bhí thart ar 20% faoi réir gníomhaíochta forfheidhmiúcháin, go formhór i ndáil le fiacha CBL agus Cánach Ioncaim. Ní raibh aon réiteach ann i gcás thart ar 40% de na fiacha gan íoc (thart ar €800 milliún) i.e. measadh go raibh siad inbhailithe ach nach raibh siad faoi réir comhaontaithe íocaíochta ná imeachtaí forfheidhmiúcháin.

- 9.12** San iomlán, bhí achomhairc ann maidir le thart ar an tríú cuid de na fiacha agus, dá bhrí sin, measadh faoi láthair nach raibh siad ar fáil lena mbailiú. Baineann an cion is airde de na fiacha a bhfuil achomhairc ann ina leith le cánacha díreacha. Sa chuid is mó cásanna ina dtaisceann cáiníocóir achomharc, bíonn na fiacha gan íoc faoi fhorfheidhmiúchán ní bíonn iniúchadh á dhéanamh ag na Coimisinéirí Ioncaim ina leith. Fad atá an t-achomharc ar siúl, cuirtear bac sealadach ar aon ghníomhaíochtaí forfheidhmiúcháin. Bhain 85% de luach na bhfiach a raibh achomhairc ann ina leith leis an mbliain 2008 nó le blianta measúnachta roimhe sin.

Fíor 9.3 Stádas maidir le bailiú fiach cánach, de réir cineáil cánach, Márta 2012

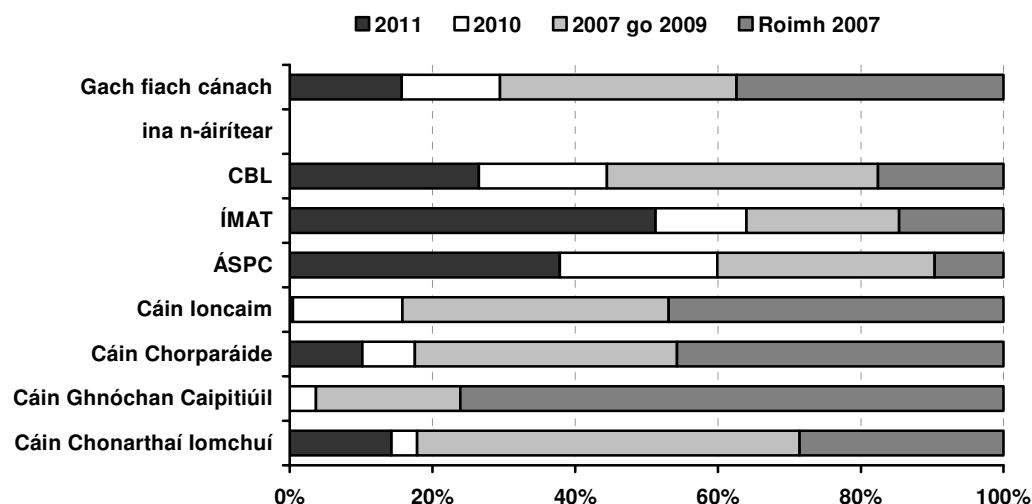

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Aois na bhFiach

- 9.13** I bhFíor 9.4, taispeántar bliain an dliteanais mheasúnaithe maidir leis na hiarmhéideanna cánacha gan íoc i Márta 2012. Bhain 16% de na méideanna gan íoc leis an mbliain 2011 agus bhain 14% eile leis an mbliain 2010. Bhain an 70% eile le tréimhsí cánach roimh an mbliain 2010. Bíonn cánacha muiníneacha (go formhór CBL, ÍMAT agus ÁSPC) 'níos óige', ar an meán, ná na fiacha cánach dírí. Léiríonn sé sin an dóchúlacht níos mó go mbeidh díscríobh ann maidir le cánacha muiníneacha (a ndéantar plé níos mine air thíos).

Fíor 9.4 Stádas maidir le dliteanas measúnaithe^a i leith fiach cánach, de réir cineáil cánach, Márta 2012

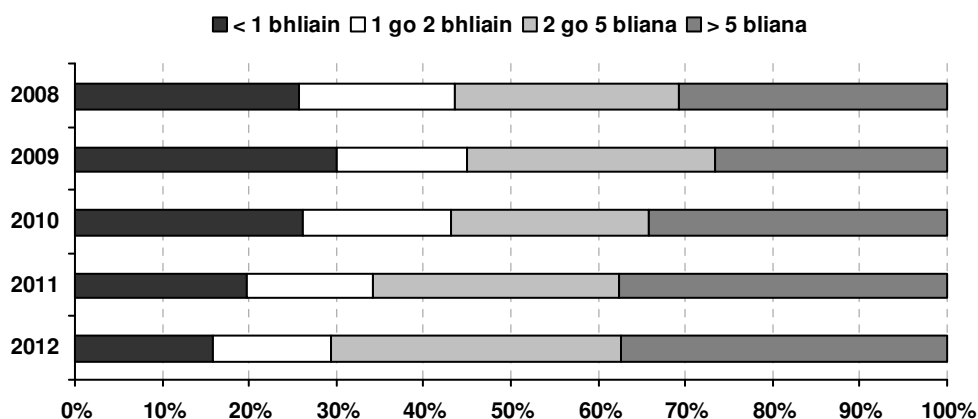
Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nóta: a Is é atá i mbliain an dliteanas mheasúnaithe ná an tréimhse chánach lena mbaineann an dliteanas.

Spríocanna maidir le Bailiú Fiach

- 9.14** Leag na Coimisinéirí Ioncaim amach sprioc chun leibhéal airgid thirim a bhfiach inbhailithe gan íoc (i.e. gan fiacha a bhfuil achomharc ann ina leith a áireamh) a íslú ó €1,389 milliún i Márta 2011 go €1,200 milliún faoi Mhárta 2012 – is é sin, sprioclaghdú 13.6%. Baineadh laghdú 5.2% amach sa bhliain agus ba é a bhí i leibhéal na bhfiach inbhailithe ná €1,317 milliún.
- 9.15** Gan aon sprioc a shonrú, leag na Coimisinéirí cuspóir amach dóibh féin chun laghdú a dhéanamh ar aois fhoriomlán na bhfiach gan íoc i rith na bliana 2011 ach níor baineadh an méid sin amach (féach Fíor 9.5). Bhí an cion de na fiacha a bhí níos mó ná cúig bliana d'aois i Márta 2012 comhchosúil leis an gcion i Márta 2011 ach bhí méadú suntasach ann maidir leis an gcion de na fiacha a bhí idir dhá bhliain agus cúig bliana d'aois.

Fíor 9.5 Aois na bhfiach cánach gan íoc, deireadh Mhárta 2008 go deireadh Mhárta 2012

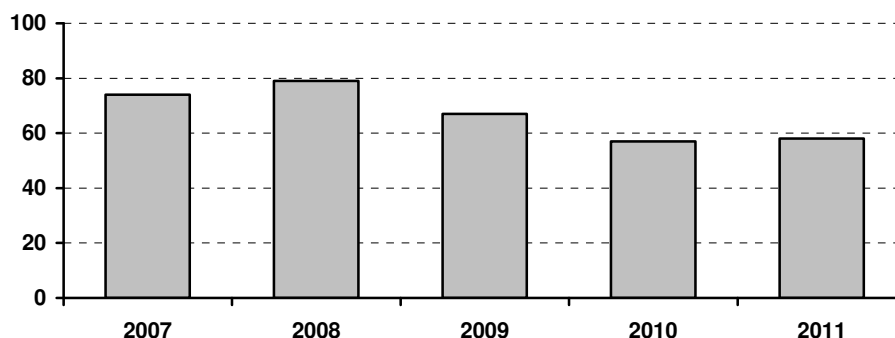
Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Ús a Mhuirearaítear ar Fhiacha Cánach

- 9.16** Gearrann na Coimisinéirí Ioncaim ús ar chánacha a íoctar go déanach mar mhodh chun tráthúlacht na comhlíontachta i dtaca le híocaíochtaí a chothabháil agus a fheabhsú. Measann na Coimisinéirí gurb é atá in íocaíocht dhéanach ná íocaíocht nach bhfuarthas sa mhí ina raibh an íocaíocht dlíte.
- 9.17** Déantar ús a ghearradh mar a leanas:
- ÍMAT/ÁSPC agus CBL – 0.0274% sa lá
 - Cáin Ioncaim, Cáin Chorporáide agus Cáin Ghnóchan Caipitiúil – 0.0219 sa lá.
- 9.18** Déantar an t-ús a ghearradh ar bhonn úis shimplí agus tá sé comhionann le muirear 10% sa bhliain i gcás cánacha muiníneacha agus le muirear 8% i gcás cánacha díreacha.
- 9.19** Tá an méid úis atá gearrtha ag na Coimisinéirí Ioncaim ar íocaíochtaí déanacha tar éis titim ó leibhéal beagnach €80 milliún sa bhliain 2008 go leibhéal €58 milliún sa bhliain 2011 (féach Fíor 9.6). Tá sé seo i gcodarsnacht leis an leibhéal fiach sa bhliain 2011 ar leibhéal é atá méadaithe go mór i gcomparáid leis an mbliain 2008. Tharla an laghdú ar an ús a gearradh go páirteach mar gheall ar laghduithe ar na rátaí úis a ghearrann na Coimisinéirí Ioncaim, le héifeacht ó Iúil 2009.²

Fíor 9.6 Ús a bailíodh ar íocaíochtaí Déanacha Cánach^a, 2007 go 2011

€ milliún

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nóta: a Ní áirítear ús a mhuirearaíodh agus a bailíodh mar thoradh ar chlár iniúchta agus imscrúdaithe na gCoimisinéirí Ioncaim.

- 9.20** Níl na Coimisinéirí Ioncaim in ann faisnéis a sholáthar faoin gcion de na híocaíochtaí déanacha a ndearnadh ús a ghearradh ina leith.

² Mar shampla, rinneadh na rátaí laethúla i ndáil le Cáin Ioncaim, Cáin Chorporáide agus Cáin Ghnóchan Caipitiúil a laghdú ó 0.0273% go 0.0219% — is é sin, laghdú rud beag faoi bhun 20%.

- 9.21** Tá sé ráite ag an Oifigeach Cuntasaíochta nach bhfuil cur i bhfeidhm muirear ar íocaíochtaí déanacha dírithe ar uasmhéadú a dhéanamh ar an méid úis a bhailítear ach, seachas sin, go bhfuil sé dírithe ar athrú a dhéanamh ar iompar cáiníocóirí a bhfuil pátrún íocaíochtaí déanacha forbartha acu agus buntáiste éagórach iomaíochta a fháil dá bharr sin. I gcásanna ina bhfuil pátrún íocaíochtaí déanacha ag teacht chun cinn, tugtar rabhadh don ghnó á rá go leanfaidh forchur muirear úis as iompar den sórt sin. Sula ndéantar muirear úis a fhorchur agus a ghníomhachtú lena bhailiú, scrúdaíonn cás-oibrí an cás chun an méid seo a leanas a shuíomh:
- go bhfuil an gníomh cuí agus go ndéantar staid chomhlíontachta an cháis a chur san áireamh
 - an raibh rabhadh ann roimhe sin i dtaobh é a bheith ar intinn ag na Coimisinéirí Ioncaim ús a bhailiú i gcás ina leanfaí d'íocaíochtaí déanacha a dhéanamh nó de mhainneachtain íocaíochtaí a dhéanamh.
 - méid an úis a d'fhéadfaí a fhorchur agus fad na moille maidir leis an íocaíocht a dhéanamh.
- 9.22** Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta freisin gurbh é a bhí i gcur chuige na gCoimisinéirí Ioncaim ón tráth a thosaigh an cúlú sa gheilleagar ná comhoibriú a dhéanamh le gnóthaí inmharthana a bhfuil deacrachtaí acu maidir le híocaíochtaí a dhéanamh ar deacrachtaí iad nach bhfuil neart acu orthu agus bearta éascaíochta a chur i bhfeidhm ionas gur féidir leis na gnóthaí sin staid chomhlíontachta iomláine a bhaint amach a luaithe is féidir. I roinnt cásanna, mar thoradh ar an gcur chuige sin, rinneadh maolú go feadh méid áirithe ar an ús a bheadh iníoctha thairis sin.

Díscríobh Fiach Cánach

- 9.23** Déanann na Coimisinéirí Ioncaim fiacha cánach a dhíscríobh de ghnáth i gcásanna ina gceaptar nach féidir na fiacha a bhailiú e.g. i gcás ina leachtaítear gnó. Rinneadh luach iomlán €321 mhilliún de chánacha agus ÁSPC a dhíscríobh i rith na bliana 2011 – is é sin, méadú 7% i gcomparáid leis an méid a díscríobhadh sa bhliain 2010. Bhain 85% den mhéid iomlán a díscríobhadh le cánacha muiníneacha.
- 9.24** Rinneadh beagnach gach cuid de dhíscríobh na bliana 2011 a mheasúnú ó chás go cás. Maidir le fiacha beaga a bhí dlite ó níos mó ná 105,300 cáiníocóir agus ina raibh suim iomlán €1.4 milliún, measadh nach mbeadh sé eacnamaíoch iad a shaothrú agus díscríobhadh iad ar bhonn uathoibrithe.

Díscríobh de réir Earnála

- 9.25** Bhí 59% den mhéid iomlán cánach a díscríobhadh sa bhliain 2011 inchurtha i leith trí earnáil de chuid an gheilleagair, agus cánacha muiníneacha a bhí sa chuid is mó den mhéid a díscríobhadh i ngach earnáil. Is iad seo a leanas na méideanna iomlána a díscríobhadh:
- an earnáil tógála - €87 milliún (27% den mhéid a díscríobhadh)
 - an earnáil mhórdhíola agus mhiondíola - €64 mhilliún (20%)
 - an earnáil chóiríochta agus bhia - €37 milliún (12%).

Tharla an chuid is mó cásanna inar díscríobhadh cánacha sna trí earnáil sin mar gheall ar leachtú agus mar gheall ar scor de thrádáil gan dóthain sócmhainní leachtacha a bheith ann.

- 9.26** Bhain suim €38.8 milliún de chánacha a díscríobhadh sa bhliain 2011 le 20 cás ina raibh an méid a bhí dlite i ngach cás níos mó ná €1 mhilliún (féach Fíor 9.7). Léiríonn scrúdú ar na cásanna sin gur cháin mhuiníneach a bhí i 90% den cháin a díscríobhadh agus gur CBL a bhí i gceist le trí cheathrú den mhéid sin. Ba é a bhí sa mhéid aonair ba mhó a díscríobhadh sa bhliain 2011 ná €7.15 milliún i leith CBL.

Fíor 9.7 Díscríobh Cánach i gcásanna inar mhó ná €1 mhilliún an díscríobh, de réir earnála, 2011

Earnáil	An líon cásanna	Cánacha Muiníneacha ^a €000	Cánacha Díreacha ^b €000	Iomlán €000
Tógáil	9	9,831	3,027	12,858
Trádáil mhórdhíola agus mhiondíola	5	12,306	—	12,306
Gníomhaíochtaí seirbhísí riaracháin agus tacaíochta	4	8,095	850	8,945
Gníomhaíochtaí seirbhísí cóiríochta agus bia	1	1,080	—	1,080
Eagraíochtaí agus comhlachtaí allchríche	1	3,641	—	3,641
Iomlán	20	34,953	3,877	38,830

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim

Nótaí: a ÍMAT/ÁSPC, CBL, Cáin Chonarthaí Iomchuí.

b Cáin Ioncaim, Cáin Chorpáraide agus Cáin Ghnóchan Caipitiúil.

Aonaid Bainistíochta Speisialta

9.27 Léiríonn an leibhéal ard maidir le díscríobh mar gheall ar leachtú agus scor de thrádáil an tábhacht atá ag Aonad Comóntachta agus Aonad Féinics na gCoimisinéirí Ioncaim.

9.28 Déantar feidhmíocht na n-aonad sin a thomhas i dtéarmaí ráta comhlíontachta na gcuideachtaí a bhfuil faireachán á dhéanamh orthu. Meastar cás a bheith comhlíontach go substaintiúil faoin gClár Comóntachta i gcás inar nialas an dliteanas gan íoc agus, maidir le Clár Féinics, i gcás inar lú ná €5,000 an dliteanas gan íoc. I bhFíor 9.8, taispeántar an líon cásanna a ndearnadh faireachán orthu sa bhliain 2011 agus an cion díobh a bhí comhlíontach i dtaca lena ngnóthaí cánach.

Fíor 9.8 Rátaí Comhlíontachta faoin gClár Comóntachta agus faoin gClár Féinics, mí na Nollag 2011

Aonad Bainistithe Fiach	Cásanna	Comhlíontach
Aonad Comóntachta	3,787	71%
Aonad Féinics	658	66%
Iomlán	4,445	70%

Foinse: Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim, Rannán an Ard-Bhailitheora

Nósanna Imeachta Deimhniúcháin maidir le Díscríobh

9.29 Déanann Brainse Iniúchta Inmheánaigh na gCoimisineirí Ioncaim scrúdú gach bliain ar dhíscríobh cánach. San iniúchadh a rinneadh sa bhliain 2011, scrúdaíodh sampla ina raibh 246 chás, ar figiúr é sin a bhí in ionannas 10% (€32 mhilliún) de luach iomlán na méideanna a díscríobhadh sa bhliain. Bhí Iniúchadh Inmheánach sásta go ndearnadh na méideanna go léir a dhíscríobh de réir na gcritéar forordaithe. Rinne Iniúchadh Inmheánach scrúdú freisin ar thorthaí an phróisis uathoibríthigh díscríofa don bhliain 2011 agus fíoraíodh go ndearnadh na critéir roghnúcháin údaraithe a chur i bhfeidhm i gceart.

- 9.30** Luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta go ndéanann na Coimisinéirí Ioncaim anailís leanúnach ar a ngníomhaíochtaí bailithe fiach i ngach cás ina ndéantar fiacha a scríosadh. Oibríonn Rannán an Ard-Bhailitheora clár deimhnithe cáilíochta maidir le hoibriú cásanna bainistithe fiach chun measúnú a dhéanamh ar urramú treoirlínte maidir le hoibriú cásanna, lena n-áirítear na treoirlínte a bhaineann le díscríobh fiach neamh-inbhailithe. Luaigh sí go bhfuil ceanglas ann i ngach cás freisin tuarascáil a chomhlánú maidir le cinneadh chun díscríobh a dhéanamh. Ní mór don chás-oibrí an méid seo a leanas a leagan amach sa tuarascáil:
- na hiocaíochtaí cánach atá déanta ag an gcustaiméir agus gníomhartha na gCoimisinéirí Ioncaim chun bailiú a chur i gcrích
 - ar tharla aon tréimhsí fada neamhghníomhaíochta maidir le hoibriú an cháis nó le gníomh forfheidhmiúcháin
 - na gníomhartha forfheidhmiúcháin a rinneadh chun íoc na bhfiach a áirithiú sular breithníodh díscríobh a dhéanamh
 - faisnéis faoi aon díscríobh roimhe sin i gcás gnóthaí atá nasctha trí stiúthóirí coiteanna
 - na ceachtanna atá le foghlaim as an gcás agus conas atá na ceachtanna sin á gcur i bhfeidhm maidir le nósanna imeachta bailithe fiach.
- 9.31** Déanann an bainisteoir atá freagrach as an díscríobh a cheadú an fhaisnéis sin a bhreithniú. Athbhreithníonn an tArd-Bhailitheoir cásanna samplacha inar tharla díscríobh thar raon iomlán ghníomhaíochtaí na gCoimisinéirí Ioncaim chun a chinntiú gur cloíodh leis na treoirlínte. Le linn na n-athbhreithnithe sin, déantar breithniú i dtaobh an bhfuil gá le tuilleadh gníomhartha chun laghdú a dhéanamh ar an méid a thagann na Coimisinéirí faoi le cásanna den sórt sin.

Conclúidí agus Moltaí

- 9.32** Idir na blianta 2008 agus 2010, tharla méadú suntasach ar mhéid na bhfiach a bhí dlite do na Coimisinéirí Ioncaim. I rith na bliana 2011, tháinig laghdú thart ar 5% ar leibhéal na bhfiach gan íoc a bhí inbhailithe. Bhí sprioc laghdúcháin níos mó ná 13% don bhliain ag na Coimisinéirí Ioncaim.
- 9.33** Cánacha díreacha (Cáin Ioncaim féinmheasúnaithe, Cáin Chorporáide agus Cáin Ghnóchan Caipitiúil) a bhí i 56% de na fiacha iomlána a bhí gan íoc amhail mí an Mhárta 2012. Seanfhiacha atá i gcuid mhór de na fiacha sin agus baineann siad leis an mbliain 2009 agus le blianta roimhe sin. Baineann iarmhéid na bhfiach (44%) le cánacha muiníneacha a bhailíonn fostóirí agus gnóthaí thar ceann na gCoimisinéirí Ioncaim. Sna cásanna seo, is fiacha de chineál i bhfad níos óige atá i gceist agus léiríonn cuid díobh sin ráta níos airde maidir le díscríobh mar gheall ar ghnóthaí a bheith ag dul faoi leachtú.
- 9.34** De bharr an ardriosca go gcaillfear ioncam mar gheall ar ghnóthaí a bheith ag dul faoi leachtú, tá aonaid speisialta bainistithe fiach bunaithe ag na Coimisinéirí Ioncaim chun díriú ar chuideachtaí ag a bhfuil naisc leanúnacha gnó lena chéile nó i gcás inar scoir cuideachtaí gaolmhara dá ngnó agus fiacha acu fós a bhí le híoc leis na Coimisinéirí Ioncaim (dá ngairtear cuideachtaí féinics). Tá os cionn 4.400 cás sna catagóirí sin á mbainistiú ag na haonaid speisialta bainistithe fiach. Bhí airgead dlite de thart ar 30% de na cásanna sin do na Coimisinéirí Ioncaim sa bhliain 2011. Ba laghdú é sin i gcomparáid le méid measta 34% de chásanna féichiúnaithe sa bhliain 2010.
- 9.35** Bhí aidhm ag na Coimisinéirí Ioncaim meánaois na bhfiach a laghdú i rith na bliana 2011 ach níor baineadh laghdú amach. Léiríonn meánaois mhéadaithe na bhfiach glantionchar an mhéid laghdaithe fiach nua a taifeadadh, rátaí measartha ard maidir le bailiú fiach níos óige agus díscríobh cánacha muiníneacha, agus ardleibhéal achomharc maidir le cánacha díreacha.

- 9.36** Nuair a thaisctear achomharc, cuirtear stop le hiarrachtaí na gCoimisinéirí Ioncaim maidir leis na fiacha lena mbaineann a ghnóthú go dtí go ndéantar an próiseas achomhairc a chur i gcrích. Bhain 85% de na fiacha a raibh achomhairc ann ina leith amhail Márta 2012 leis an mbliain 2008 agus le blianta measúnachta roimhe sin.

Moladh 9.1: Is ceart do na Coimisinéirí Ioncaim bearta feidhmíochta níos sonraithe a fhorbairt i ndáil leis an bhfeidhm bainistithe fiach, chun castacht na bhfachtóirí bunúsacha a bhaineann leis an bhfeidhm a léiriú. Mar shampla, d'fhéadfaidís breithniú a dhéanamh i dtaobh spriocanna ar leithligh maidir le fiacha gan íoc a leagan amach do chánacha muiníneacha agus cánacha díreacha; agus difreáil a dhéanamh, le linn spriocanna aoisphróifíil fiach a shocrú, idir fiacha inbhailithe agus fiacha a bhfuil achomhairc ann ina leith.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Aontaithe. Ós rud é nach mbíonn fiacha ar fáil lena mbailiú go dtí go gcríochnaítear an próiseas achomhairc, níl sé praiticiúil spriocanna a fhorbairt don chatagóir sin fiach. Maidir le fiacha inbhailithe, tá tomhais bhreise feidhmíochta á bhforbairt ag na Coimisinéirí Ioncaim. Trí úsáid a bhaint as forbairt Teicneolaíochta Faisnéise atá á tástáil faoi láthair, éascófar tuairisciú feabhsaithe maidir le feidhmíocht i ndáil le bainistiú fiach.

- 9.37** Níl dóthain faisnéise bainistíochta ag na Coimisinéirí Ioncaim chun ligean dóibh faireachán a dhéanamh go héasca ar a éifeachtacht maidir le bainistiú fiach agus chun a n-iarrachtaí maidir le bailiú fiach a spriocdhíriú. I bhFeabhra 2012, chuir na Coimisinéirí Ioncaim tús, ar bhonn píolótach, le húsáid uirlise nua anailísithe fiach.

Moladh 9.2: Is ceart do na Coimisinéirí Ioncaim forbairt a dhéanamh ar a gcóras bainistithe fiach chun go mbeidh ar a gcumas freisin tuarascálacha a ghiniúint ina dtaispeánfar comhdhéanamh na bhfiach i dtéarmaí chineál agus aois na bhfiach, mhéid na bhfiach ó chás go cás, agus stádas reatha agus stair gach cáis ar leith. Is ceart dóibh freisin tacú le giniúint tomhas iomchuí feidhmíochta maidir le bailiú fiach, lena n-airítear nithe a bhaineann leis an ráta achomhairc, le fad imeachtaí achomhairc agus le torthaí achomharc.

Freagra an Oifigigh Chuntasaíochta: Aontaithe. Tríd an uirlis nua bainistithe fiach a tugadh isteach i bhFeabhra 2012, cuirfear feabhas ar an bhfaisnéis atá ar fáil i ndáil le fiacha gan íoc. Leanfaidh na Coimisinéirí Ioncaim dá gcumas a fheabhsú i ndáil le cláir bhainistithe fiach.